

JEZERO VINY

Byla černá noc. Pan Háma stál docela sám na břehu jezera. Zdáčky sem doléhaly stopy lidské existence, auta, tramvaje, stroje, rypadla, zvuky, zvuky, zvuky. Ale tady bylo ticho.

Pan Háma stál na břehu jezera docela sám.

„Já jsem to město postavil,“ řekl vedle něj muž s plnovousem.

Pan Háma to tušil, že se dneska něco stane. V mrakodrapu Generálního ředitelství se zasekl výtah. A když se v mrakodrapu Generálního ředitelství zasekne výtah, ví o tom hned celý nový Most. A když se tam ten výtah zasekne, je jasné, že se brzo něco stane.

Nový Most byl strašidelný, nový Most nebyl nic jiného, než panelové bloky, jeden vedle druhého. Pan Háma nesnášel to obrovské sídliště, nesnášel svůj malý byt a kdyby mohl, všechno by to srovnal se zemí. Nevěděl vlastně, proč ho do téhle pusté krajiny vůbec vítr zavál. Asi tady pracoval, ach ano, pracoval v dole, a na důchod tu zůstal. Dali mu byt uprostřed betonové džungle a on z něj nedokázal odejít, protože od té havárie kulhal na pravou nohu, dali mu byt a on z něj nedokázal odejít, protože mu tahle vyprahlá krajina sebrala veškerou vůli.

Nový Most byl strašidelný, ale ještě strašidelnější bylo z něj odejít. Několik pekel ho svíralo ze všech stran v kleštích. Na východě ho obléhala československá armáda, důl Československé armády, povrchový důl. Na jihu město svíraly opuštěné haly Severografie, celý komplex opuštěných starých tiskáren. Poslední knihou, kterou vytiskly, byla brožura o znovuzrození. A pak zapadla petlice a sazeči zmizeli navždy. A za tiskárnami další důl, důl Vršany. A na severu hrad Hněvín, zamračený hrad. Za druhé světové války na něj esesmani pověsili obrovský světelný hákový kříž, co svítil všem lidem nad hlavou, když byl klid, a když byl poplach, tak ho zhasli a ze stejného vrchu bombardovali spojenecká letadla, i protivzdušnou obranu tam esesmani měli. A pod Hněvínem autodrom, obrovská závodní dráha, ze které se ve dne v noci ozývají nelidské skřeky závodících aut. A konečně na severu ještě kousek za Hněvínem peklo poslední. Starý Most.

„Já jsem to město postavil,“ zopakoval panu Hámovi důstojný muž a ukázal rukou nad jezero. „Všechny ty věže, kostely, průčelí, kaple. To je naše, německá práce.“

Ze všech pekel, která z šesti stran svírala Nový Most, lákalo pana Hámu nejvíce právě to jezero. Jezero, které se pořád ještě napouští vodou, jež sem putuje dvacet kilometrů dlouhým potrubím, jezero, které se pořád ještě napouští, aby voda zakryla všechny viny, jež tady v krajině kdo napáchal. Jezero, které tam je místo zejícího chřtánu povrchového dolu. Místo chřtánu, který pohltit královské město Most.

K jezeru za Novým Mostem chodil pan Háma o podzimních odpoledních, kolem jezera prochodil celé noci, když nemohl spát, a pokaždé si představoval, jaké by to bylo, kdyby jednou místo hladiny jezera zahlédl domy královského Mostu, starého Mostu, který přesně tady kdysi stál. A dneska v noci, při dnešním půlnočním špacíru, to město skutečně zahlédl.

Jezero zůstalo hezky na svém místě a odráželo v sobě světla chemičky v Záluží. Jezero zůstalo na svém místě, ale třicet metrů nad hladinou se zjevilo město. Špacírující pan Háma z toho byl úplně vedle. Třicet metrů nad hladinou se zjevilo město a vedle pana Hámy se zjevil muž. Stáli spolu u jezera a dívali se na ten zázrak. Muž mluvil německy a pan Háma mu rozuměl, protože kdo chtěl v tom podkrušnohorském kraji rozumět dějinám, ten musel rozumět německy, a pan Háma dějinám rozuměl, to bylo to jediné, čemu ve svém malém bytě v Novém Mostě uprostřed betonové džungle rozuměl.

„Ve dvanáctém století tady kolem nebylo nic, nic, jen lesy a bažiny. Stejná pustina jako dnes, jenom ještě živá. Vaši panovníci nás sem ze Saska povolali, abychom do krajiny přinesli život. Vystavěli jsme slavná města a bezpočet vsí. Divoké přírodě jsme vyrvali pole a pastviny. Žili jsme tady stovky let a spoolehnot se mohli jen sami na sebe. Žili jsme tady stovky let a cítili se tu doma,

doma, protože mnoho našich zesnulých už jsme zakopali do téhle země, kterou jsme den za dnem obdělávali a sklízeli.“

Pan Háma toho muže nábožně poslouchal a přitom sledoval Most. Obrazy domů se zdály utkány ze světla hvězd. Panu Hámovi se zdálo, že v luzném městě nad jezerem vidí nejen domy, kostely, věže a brány, ale že vidí i lidi, docela malé lidi, kteří procházejí ulicemi a přecházejí náměstí. Zvonily zvony. Na starých mosteckých věžích zvonily zvony.

Půlnoc. A od opravdového, Nového Mostu sem přijížděla dodávka. Byla ještě daleko, sotva u kostela Nanebevzetí Panny Marie, sotva u Marie, ale pan Háma ji dobře poznal, jak tak kroužila dálkovými světly. Poznal a bál se jí. Ale muž s plnovousem vedle něj byl úplně klidný.

„Žili jsme tady v míru se sebou i se zemí, my Němci s naší českou vlastí. A žili bychom dodnes. Jenomže pak přišlo osmnácté století a byl konec. Objeví tady uhlí. Nehybnou černou masu v zemi. Nehybnou černou masu, na jejímž hřbetě jsme od věků chodili, a která všechno staré odnesla pryč.“

Byla to kouzelná noc. Pan Háma stál sám na břehu jezera, díval se na přelud nad hladinou a hovořil s někým, kdo už dávno není. Z nádraží v Novém Mostě odjížděl poslední vlak, elektrický motor byl tak hlasitý, že ho bylo slyšet až sem. V jakém protikladu je nablýskanost nových elektrických jednotek a zaprášenost všeho okolo, napadlo pana Hámu, když ho někdo naléhavě chytil zezadu za rameno a oslovil *bratře*.

Byl to další muž. Další muž s plnovousem. S plnovousem a v hornickém obleku. Smekl čepici, ze které mu plandala ošuntělá trikolora. „I já jsem přijel po železnici. Celá nová doba sem přijela po železnici. Přišli jsme na konci devatenáctého století, já i moje rodina i celá nová doba. I doly. Doly, doly, doly, spousta šachet. Kvůli nim jsem přijel. Před tím jsme na moravském venkově třeli bídu s nouzí, teď jsme se stali něčím. Byl jsem horníkem, a to tehdy něco znamenalo. Bylo potřeba dostat ven uhlí skryté pod zemí, to černé zlato, monarchie si to žádala, lidé si toho žádali, doba si toho žádala. Uhlí bylo potřeba pro všechny nové stroje a kotle a zařízení a horník, to byl někdo! A kdepak by Němci na podobnou práci sáhli. Na to byly zlaté české ručičky. A že nás sem za tou poctivou prací, za tou nejpoctivější prací přišlo habaděj!“

„Ulétli před vámi všichni zpěvní ptáci,“ zněla německá odpověď.

Obraz města nad jezerem se proměnil. Všude okolo starého Mostu teď vyrůstaly těžební věže a komíny, kouřící komíny. Kostelní báně najednou vypadaly docela zakřiknutě vede svých uhelných sester. Vrstva černého prachu pokryla mostecké střechy. Němec s plnovousem hleděl na Čecha s hlubokou nenávistí. Pan Háma se rozhlížel. Světla té dodávky byla pořád blíž a blíž, už za kostelním hřbitovem. Kdyby tu byl sám, dávno by utekl, ale on tu není sám, on má hosty.

Pan Háma stál sám na břehu jezera a poslouchal, co dalšího se stane. V ulicích snového města nad hladinou byl stále větší cvrkot.

„Nezvali jsme vás sem,“ kroutil hlavou Němec s plnovousem. „Nikdy jste nám nemohli porozumět.“

Horník s trikolorou byl u vytržení a vůbec si ho nevšímal. „Doba nás sem pozvala,“ vysvětloval panu Hámovi a oprašoval si čepici. „Desetitisíce nás sem přijely za novým životem. Mostecko bylo jako Amerika. Tyhle krajiny nám opravdu byly úplně stejně vzdálené. Doly nám postavily spousta nových domů, hornických domů a hornických kolonií. Žili jsme tady jako ve víru. Po šichtě den nekončil, chodili jsme do spolků, vlastivědných a dělnických a kulturních spolků, abychom tuhle zemi, kterou jsme obdělali prací našich rukou, mohli uchopit i v myšlenkách.“

Jak ji horník během řeči žmoulal, byla čapka i s národními barvami celá sežvejkaná, všiml si pan Háma. Nad jezerem vyrostly desítky nových domů, jeden jako druhý. Pan Háma už přes ně skoro neviděl na kostely a věže. Jako vejce vejci. Asi jako paneláky v novém Mostě. Tyhle baráčky v sobě

ale ještě mají aspoň trochu duše, napadlo pana Hámu, hned by se do nich taky nastěhoval. Němec s plnovousem si odplívl.

„*So ein Qatsch*. Bez nás se tady stejně nehlo prstem. Zůstali jsme místními pány. Postavili jste si pár mizerných králíkáren na předměstích, většina vás ale stejně bydlela u nás, v našich domech, v podnájmu jako ta nejhorší spodina. Kdepak, dosáhnout s tou almužnou, co vám v dolech dávali, na něco vlastního! Před námi jste drželi hubu a solili peníze. Troufli jste si nanejvýš zohydit pár předměstí dělnickými domy a chodit tam den za dnem na schůze. Ale copak jste něco zmožili? Vždyť my jsme byli starostové, my jsme byli v četnictvu a ve vládě. Mohli jste nanejvýš poníženež žádat o svolení, a čekat a čekat. Třeba roky. Jako na školu. Protože země byla stále naše. Nám patřila pole. Uhlí jste se nenajedli.“

Češi mohli jen čekat, čekat, co přijde, přemítal pan Háma. Ještě jim tady nic kromě lopaty neříkalo pane a každý je měl v hrsti. Když chtěli českou školu, vystěhovali je němečtí majitelé z domů na dlažbu a z Čechů, kteří si to nerozmysleli, byli rázem bezdomovci. Mohli jen čekat, co přijde, a taky přišlo, věděl pan Háma. První světová válka.

Od mosteckého jezera velmi studeně táhlo. Nedaleko se ozvala hrozná rána, nebylo úplně jasné, co to je, každá divočina má svoje děsivé noční zvuky, a mostecká krajina, tohle zlověstné panoptikum, které si člověk stvořil sám, je na tom zrovna tak, snad to byl nějaký malý výbuch v chemičce za jezerem, snad to přišlo z autodromu, snad to byl motor té dodávky, která už vyjela do volné krajiny a bude tady každou chvíli. Pan Háma začal být nervozní. Objevil se tady další duch a vypadal jako Beneš, dočista jako Beneš. Pan Háma smeknul, i když vlastně nevěděl, jestli si ho vůbec váží. Měl hůlku a klobouk a bratrsky se zdravil s horníkem. A pak šel rovnou k tomu Němci. Nevyjednával. Oznamoval. Stál skoro na špičkách a mával tou hůlkou.

„Mysleli jste si, že nám zdrhnete. Chtěli jste normálně sbalit města, těžební věže, všechno uhlí nám vyfouknout a zmizet. Když se vám rozpadnul ten váš prohnílý rakouský moloch, chtěli jste vytvořit Německé Čechy, aby se pořád šprechtilo po vašem, co? Ale ani Německo, ani Rakousko vám pomocnou ruku nepodalo. Zůstali jste u nás i s celým Deutschböhmen. Protože,“ cedil skrze zuby, „protože tahle země je historicky naše, my si ji podržíme i se vším bohatstvím. Kdo ale není historicky český, to jste vy. A vy se, holentkové, přizpůsobíte. A komu se to nelíbí...“ Beneš ukázal holí do jezera.

Do jezera, nad kterým stál Most, nad kterým stála kostelní věž, na které visela obrovská československá vlajka. Pan Háma se otrásl. Pan Beneš se otočil na podpatku, kráčel zase pryč a pak se v bahně na břehu ještě jednou otočil.

„Tohle jsem samozřejmě nikdy neřekl doslova. Německé školy vám zakazovat nebudeme, nejsme včerejší, nejsme císařpán, víme, na čem sejde a nesejde. Zakládejte si vlastenecké spolky a politické strany. Ale... Rozumíme si, vidíte?“

Povýšeně si hladil krempu klobouku. Důstojný pán s plnovousem pro něj byl nula. Povýšeně si hladil klobouk, chtěl se otočit, ale zezadu mu na hlavu mířil německý důstojník s hákovým křížem na paži.

Pan Háma to tušil, že se dneska něco stane, tušil to a litoval, že sem stejně šel, a chtěl domů, protože té odporné dodávce, kterou dobře znal, už scházelo posledních pár set metrů, aby byla tady, a tady, na břehu jezera, se děly věci, u kterých by snad raději být nechtěl. Na mosteckém náměstí planul oheň. Někdo strhnul z kostela českou vlajku, ostatní se sběhli kolem a pálili ji. O chvíli později tam visel hákový kříž. Někdo řval něco hrozného německy, pan Háma si až po chvíli uvědomil, že je to ten ozbrojený esesman vedle něj na břehu. Ten pán, co vypadal dočista jako Beneš, pod ním ležel na zemi.

„*Nejste nic*,“ křičel. „Podřadná rasa. Ungeziefer. Natahali jste se sem z vnitrozemí, protože vám vaše prohnílá kotlina byla malá. Ale za to, co jste na nás napáchali, budete pykat.“

Ulicemi Mostu nad jezerem pochodovaly průvody s červenými páskami na pažích a s vojenskou

hudbou, bubeníci mlátili do bubnů a pan Háma myslel, že se mu rozskočí hlava. Esesman, odporný člověk s vlčím obličejem, nechal pana Beneše v hlubokém blátě a liščími pohyby se blížil ke starému Němci s plnovousem.

„Nemyslete si, že jsme sem došli kvůli vám,“ usmíval se jízlivě. „Potřebujeme snad Sudeťáky ke konečnému vítězství? Jistě ne, ale to uhlí tady všude ano. Pan Beneš nám ho vlastně přinesl na zlatém podnose, když se k vám nehezky zachoval.“

Horník přiskočil k Benešovi a chtěl mu pomoci vstát ze vší té špíny, co na břehu byla. „Uhlí samotné vám není k ničemu,“ cedil skrze zuby.

„Dokážeme ho zpracovat,“ odvětil ten s hákovým křížem. Vrátil se a skopnul Beneše zpátky.

I panu Hámovi to přišlo příliš a chtěl těm křivdám zabránit, učinil několik kroků, ale pak se vrátil zpátky, bál se. A pak zase uviděl tu dodávku, která už byla na poslední křižovatce, samozřejmě, že mířila dočista přesně sem. Pan Háma měl srdce až v krku.

„Jistěže ho dokážeme zpracovat,“ opakoval esesák. Opřel se o horníka s trikolorou a ukázal za jezero. „Támhle bude rafinerie, co nám z uhlí udělá letecký benzín. *Triebstoffwerke*. Vy nám je postavíte. *Totálně nasazení*.“

Pan Háma kýval hlavou. Jak řekli, tak udělali, sebrali Čechy a zajatce, tisíce zajatců, a rafinerii postavili ein zwei. A zůstala tu dodnes, jen si ji každý přejmenoval tak, jak mu zrovna zobák narost. Jezerní hladina hýčkala její světla.

Pan Háma cítil, že už to dlouho nevydrží, pravá noha ho bolela, potřeboval se o něco opřít, něčeho se chytit, ale nebylo čeho, na břehu jezera totiž nebylo vůbec nic, ani stromy, a pan Háma tam byl docela sám, docela sám s těmi všemi přízraky z minulosti a s obrazem starého Mostu nad jezerem. Možná jsem taky jenom přízrak, napadlo pana Hámu, všichni jsme takové přízraky, chvíli tu jsme a než se nadějeme, dějiny nás převálcují, tenhle esesák si taky myslel, že tu bude navěky, a ejhle, nad Mostem už krouží spojenecké bombardéry.

Nad jezerem se vznášelo město a nad ním letadla. Paběrkovala několik chvil tak kolem, měla zasáhnout chemičku, ale trefte se v takovém stresu. Bomby dopadají a mnoho jich schytá Most, před zrakem pana Hámy se řítí k zemi mnoho krásných starých domů, slyší křik a vidí požár, i těm lidem tam v ulicích by tak rád pomohl, ale nemůže, utopil by se v jezeře. Málokdy má spása podobu zničených obydlí a mrtvol v sutinách, přemýšlel pan Háma, když podpíral pana Beneše. Třásl se a kabát měl úplně promočený z toho bláta kolem. Z druhé strany se ho držel ten horník s čepicí.

„Vypadněte,“ řekl Beneš chladně.

Esesman se otočil hned a zmizel z očí, starý Němec s plnovousem zůstal a s lítostí si prohlížel obraz Mostu. Spousta domů scházela. Spousta lidí scházela. Ulice Mostu byly prázdné, Němci padli na frontě, totálně nasazení Češi se vrátili domů. Do území nikoho vyhrávala budovatelská hudba z místního rozhlasu. *Stejně je to jeho domov*, uvědomil si pan Háma, nemůžou ho odsud vyhnat pryč, vždyť on to město postavil, doufal pan Háma, i když věděl, moc dobře věděl, co se stane.

Poslední příchozí měl na ruce pásku Revolučních gard a v ruce pistoli bůhví odkud. „Neslyšel jsi, zmetku? Vypadni z naší země, už máme všech nácků dost, hajm ins rajch jste řvali, a kdo chce kam, pomozme mu tam!“

Muž s plnovousem chtěl něco říct, ale nezmohl se na slovo. Gardista ho přinutil dát ruce vzhůru a prošacoval mu kapsy. Z řetízku mu utrl cibulové hodinky. A pak mu plivnul do obličeje a pak ho nechal jít.

Horník žmoulal čepici a snad omylem při čištění utrl trikoloru. Vůbec tomu nerozuměl. „Vy jste proboha kdo? Neznám vás, jaký čert vás sem poslal?“

Gardista se mu vysmál. Sundal si z paže pásku s iniciálami RG a mával s ní horníkovi před obličejem. „Mám povolení od ministerstva vnitra, od naší, české, osvobozené vlády, abych to tady převzal do *českých* rukou a očistil od zlořádu. A vy budete držet hubu a krok. Nebo vás

nahlásím na okres jako přísluhovače nacistů. A to nepomažete do rajchu, ale rovnou na šibenici.“

Pana Hámu už nohy nenesly. Do pravého chodidla mu vystřelovala ostrá bolest, ostrá bolest, jako když se mu na něj před lety převrátil vozík s hlušinou. Sesul se do bahna. Z města nad jezerem odcházely nekonečné zástupy poutníků, celé rodiny jen s malými kufry nebo zcela bez ničeho, v rozedraných kabátcích či polonazí. Vzedmul se vítr a čechral jim vlasy. Kolem průvodů pobíhali fanatici z Revolučních gard. A stříleli. Stříleli. Strašný obraz, pan Háma zavíral oči. Mrtvolky se ve snovém obrazu postupně rozplývaly a vpíjely do hladiny, do odrazů světla z chemičky na vodní hladině.

„Neznáš nás,“ odporoval horník. „Nemáš tady co dělat. Ani chvíli jsi pro tuhle zemi nepracoval. Jsi cizinec, země to pozná, vyštvete tě.“

„Taky jsem nepřišel pracovat,“ smál se lišácky gardista, „jsem tady, abych z téhle země dostal co nejvíc. Prázdné domy a spousta věcí vevnitř. Klavíry, komody, šatníky, plný šatníky věcí. A možná zlatý poklady na zahradách. Zlato si taky nikdo nesměl odnést. Copak vás to neláká? Nebojte, nezdržím se dlouho. Jenom na chvíli, než odsud dostanu úplně všechno. Stejně to tady všechno kvůli uhlí za pár let půjde *zu grunt*.“

Pan Háma zatínal pěsti. Zatínal pěsti a jen tak bezmocně seděl a díval se nad jezero. K městu od severu a od východu dorazila rypadla. Obrovské hladové stroje. Uhlí uhlí uhlí. Pod městem je uhlí a to se musí získat, protože tak rozhodl národ. Hospodářství. Průmysl. Národ. Národ. Domy v Mostě padaly jeden za druhým a místo nich bylo dolové pole, kostel ověšeli transparenty a sunuli pryč, všude byly cedule *zákaz vstupu, dolové pole*, nad jezerem už vlastně skoro žádný obraz nebyl, pan Háma zatínal pěsti a jak tak seděl čelem k jezeru, nevšiml si, že dodávka už je tady. Smykem zabrzdila na pobřežním štěrku. „Ale pane Háma, vy už si ze mě vážně děláte legraci.“

Byl to noční hlídač od Technických služeb Litvínov. Klel, řadil a vztekle otáčel volantem. Pan Háma seděl jako balík na zadní sedačce dodávky. Motor řval a auto uhánělo zpátky ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie, za kterým začínal nový Most. „Vy už si ze mě, pane Háma, normálně děláte legraci.“

Správně by měl si měl hlídač pana Hámu zapsat a potom po něm vymáhat patnáct tisíc korun pokuty. Dodávka zrovna projela kolem cedule, na které se to psalo. *Rekultivační práce, vstup zakázán, střeženo, pokuta patnáct tisíc korun*, psalo se na té odporné ceduli, která se tyčila uprostřed pustiny. Ale co si kdo vezme na pana Hámovi. Tomu se dá jenom dokola opakovat, co se smí a co se nesmí.

„Vám se to musí opakovat pořád dokola, pane Háma,“ hulákal hlídač od volantu. Pan Háma ho na zadní sedačce přes ten motor jen tak tak slyšel. „To jezero se napouští, aby zakrylo všechn ten hnus tady kolem. Jezero se napouští a břehy jsou nestabilní, mohl byste se někam propadnout a co potom? Pak by se muselo zastavit napouštění a všechno vyšetřit, a to nejde, my totiž musíme napouštět, napouštět, napouštět. Ty cedule tady nejsou pro nic za nic, pane Háma, ty cedule tady máme, aby nás nikdo nerušil, když se tady smírujeme s minulostí, víte?“

Pan Háma se ohlížel a přes zacákané zadní okénko ostřil na jezero. Obraz nad hladinou zmizel, dočista zmizel, zbyla jen černá voda, zima a tma. Jezero se napouštělo, aby voda zakryla všechny minulé viny.

„Zjevil se Most,“ hulákal pan Háma na řidiče. „Zjevil se mi Starý Most,“ naléhavě třásl sedačkou, snad aby svůj půlnoční výlet ospravedlnil.

„To mně taky, pane Háma, loni v březnu to bylo. To ale není dobrý znamení, víte to? Někdo umře.“

„Kdo umře?“

„No někdo,“ řval hlídač. „Někdo z těch uhelnejch magnátů, někdo z těch baronů, někdo z těch, kdo zbohatli ze vši té hrůzy a zkázy tady kolem. Pokaždé, když má někdo z nich umřít, zjeví se Most.“

„A co přízraky? Přízraky jste viděl?“ dychtil pan Háma.

Před přemístěným kostelem byl krátký kopec dolů, hlídač brzdil motorem a nebylo slyšet vlastního slova. „Přízraky?“ hulákal dozadu. „Přízraků je tady kolem spousta. Dokud se jezero nenapustí, jizvy se nezacelí a viny se neodpustí, taky jich tu ještě spousta bude. Naštvaných a ukřivděnejch. Jako každé z nás tady v tomhle kraji.“

Dodávka dojela do Mostu. Po vratké lávce přešla zahloubený železniční koridor a zastavila na červené na křižovatce před obchodním domem. Na ulici nebyla živá duše. Sloupy trolejového vedení kolem tramvajové trati prázdně ubíhaly do dálky. Hlídač Technických služeb Litvínov se otočil dozadu. „Ale jednou, pane Háma, přijde chvíle, kdy se jezero naplní. Kdy se jezero naplní čistou vodou z Ohře, kdy už nebudou vidět žádný rány a šrámy. Potom už v krajině nebudou strašit žádný viny a hříchy. Odpustíme si. Země nám odpustí.“

Naskočila zelená. Hlídač ji koutkem oka zahlédl, stejně se ale k panu Hámovi naklonil ještě blíž. „Do té doby ale potřebujeme klid na práci. *My* rekultivujeme krajinu a do toho nám nikdo hrbat nebude. Břehy jezera jsou vratký a někdo by se mohl propadnout. A to vám povídám, pane Háma, jestli vás v zakázaném pásmu potkám ještě jednou, tak už vás asi vážně legitimuju a pošlu na ústředí.“

Pan hlídač má pravdu, přemítal pan Háma, když ho hlídač o pár minut později vysadil na třídě Obránců míru na panelovém sídlišti Podžatecká. Až se jednou napustí jezero. Až se zastaví rypadla. Až se rozpráší poslední haléř z těch peněz, pro které Most padl. Až bude místo šesti pekel královské město obklopovat čistá příroda. Tehdy může být vše zlé odčiněno, pokyvoval hlavou pan Háma. Skrz umaštěnou záclonu hleděl na těžební věže v Záluží.

A jednou snad dojde odpuštění i ten pan hlídač. A s ním i Technické služby Litvínov, a s nimi i Severočeské hnědouhelné doly, kterým to jezero patří. A s nimi všichni, kdo si v každé době myslí, že mají patent na rozum. Teprve když se svobodně a bez hlídačů projdeme po březích jezera viny, dojdeme odpuštění.

Pan Háma usnul v křesle. Patent na rozum rozhodně neměl. Spíš mu z těch nočních procházek pokaždé šla hlava kolem.